

মিশ্ৰিত মীন পালন

জীয়াই থাকিবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা দৰকাৰী। পুষ্টিৰ খাদ্যসমূহৰ ভিতৰত মাছ অন্যতম। কিয়নো মাছৰ দেহৰ পৰা শৰীৰ গঠনকাৰী পদাৰ্থ যেনে - প্ৰ'টিন, লাগতিয়াল এমাইন' এছিদ, খাদ্যপ্ৰাণ, কেলচিয়াম, ফচফৰাচ আদি প্ৰচুৰ পৰিমাণে পোৱা যায়। দুখীয়া জনসাধাৰণৰ কাৰণে মাছ খেতি হৈছে উপযুক্ত খাদ্যপ্ৰাণ যুগুতোৱা আৰু আৰ্থিক দিশ সৰল কৰাৰ এটি সহজ সৰল পথ। মিশ্ৰিত মীন পালন এনে এটা পদ্ধতি যিটোৰ দ্বাৰা ভিন্ন ভিন্ন খাদ্যাভাসৰ কেইবাবিধো সঙ্গত প্ৰজাতিৰ (কাৰ্প) মাছ একেলগে পুখুৰীত মেলি দিয়া হয়। এনে কৰাৰ ফলত পুখুৰীত খাদ্যৰ প্ৰাচুৰ্যতা আৰু খাদ্যাভাসৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি জলৰাশিৰ বিভিন্ন স্তৰত অৱস্থান গ্ৰহণ কৰা মাছবোৰে (কাৰ্প) পুখুৰীৰ সমগ্ৰ প্ৰাকৃতিক খাদ্যৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰ কৰি উৎপাদন বৃদ্ধিত অৰিহনা যোগায়।

পুখুৰীৰ আকাৰ, আয়তন আৰু গভীৰতা :

মিশ্ৰিত মীন পালনৰ বাবে পুখুৰীত আকৃতি আয়তাকাৰ, আয়তন ০.১ হেক্টৰত (৪ কঠা) কৈ কম আৰু ২ হেক্টৰতকৈ (প্ৰায় ১৫ বিঘা) বেছি হ'ব নালাগে। পানীৰ গভীৰতা সাধাৰণতে ১.৫-৩.০ মিটাৰ হ'ব লাগে।

পুখুৰী প্ৰস্তুতি :

উৎপাদকতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি পুখুৰীটো মীন পালনৰ উপযোগীকৈ প্ৰস্তুত কৰি ল'ব লাগে।

(ক) পুৰণি পুখুৰীৰ ক্ষেত্ৰত তলিৰ বোকা অপসাৰণ কৰিব লাগে। নতুন পুখুৰীৰ ক্ষেত্ৰত তলিখন হালবাই বা কোৰ মাৰি কোমলাব লাগে।

(খ) পুখুৰী তৰাং হ'লে খান্দি গভীৰ কৰিব লাগে।

(গ) বৃহৎ মুক্ত জলাশয়ৰ বেলিকা তৰাং অঞ্চলত বাহু দি খণ্ডকৈ সৰু আকৃতিৰ পুখুৰী কৰি ল'ব পাৰি।

পুখুৰী পৰিচালনা :

লাভজনক মাছখেতিৰ উন্নয়নৰ মূলতে হ'ল বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিত পুখুৰী পৰিচালনা। সাধাৰণতে তিনিটা পৰ্যায়ত এনে পৰিচালনা লক্ষ্য কৰিব পাৰি।

(ক) পোনা মেলাৰ আগৰ অৱস্থা :

১। **জলজ উদ্ভিদ :** মাছৰ আশানুৰূপ উৎপাদন পাবৰ বাবে পুখুৰী জলজ অপতৃণৰ পৰা মুক্ত হ'ব লাগে। প্ৰধানতঃ তিনিটা পদ্ধতি - দৈহিক আৰু যান্ত্ৰিক, ৰাসায়নিক আৰু জৈৱিক পদ্ধতি অৱলম্বন দ্বাৰা জলজ অপতৃণ নিবাৰণ কৰিব পাৰি যদিও সৰু ক্ষেত্ৰৰ পুখুৰীৰ বাবে দৈহিক বা যান্ত্ৰিক পদ্ধতিৰে অপতৃণ আতৰ কৰিব পাৰি। তিনিওটা পদ্ধতিৰ ভিতৰত জৈৱিক পদ্ধতি বেছি উজু, সহজ সৰল, লাভজনক আৰু নিৰাপদ।

২। **অবাঞ্ছিত মাছ, পতঙ্গৰ নিবাৰণ :** কাৰ্প পালন পুখুৰীত অন্য মাছ থকা উচিত নহয়। উৎপাদন দিয়া, বজাৰ চাহিদা, বৃদ্ধিৰ হাৰ আদি লক্ষ্য কৰিলে এনে মাছবোৰ অপকাৰী, অবাঞ্ছনীয় বুলি গণ্য কৰা হয়। পুখুৰীত এনে অপকাৰী মাছৰ নিবাৰণ নিত্যান্তই আৱশ্যকীয়। সাধাৰণতে মছৰা খলিহে ৩৩৪ কিঃগ্ৰাঃ/ বিঘা পানী কালিৰ হিচাপত ব্যৱহাৰ কৰি সুফল পাব পাৰি। সম্ভৱ হ'লে পুখুৰীত পানী সিঁচি তলিখন সূৰ্যৰ পোহৰত ভালদৰে শুকান কৰি ল'ব লাগে।

৩। **চূণ প্ৰয়োগ :** সাধাৰণতে পুখুৰীৰ বেদিকাত চূণ প্ৰয়োগ কৰিলে বেছি সুফল পোৱা যায়। পানী সিঁচিব নোৱৰিলে পানীতেই চূণ দিব লাগে। মাটি আৰু পানীৰ পি.এইচৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি পুখুৰীত তলত দিয়া নিৰিখত চূণ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

মাটি আৰু পানীৰ পি.এইচ.

দিবলগীয়া চূণৰ পৰিমাণ
(কি.গ্ৰা/বিঘা/বছৰ)

৪.০-৫.০	২৭০
৫.০-৬.৫	১৪০
৬.৬-৭.৫	৭০
৭.৬-৮.৫	২৫
৮.৬-৯.৫	-

৪। সাৰ প্ৰয়োগ : সাধাৰণতে দুই প্ৰকাৰৰ সাৰ পুখুৰীত যোগান ধৰিব লাগে। জৈৱিক আৰু অজৈৱিক সাৰ।

(ক) জৈৱিক সাৰ : মাটিৰ পুষ্টিমূল্য অনুসৰি চূণ প্ৰয়োগৰ ৩ দিন পিছত জৈৱিক সাৰ প্ৰয়োগ কৰা হয়। সাধাৰণতে পুখুৰীত গৰুৰ গোৱৰ ৬৭০ কি.গ্ৰা./বিঘা/বছৰ হিচাপত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

(খ) অজৈৱিক সাৰ : জৈৱিক সাৰ প্ৰয়োগৰ ১৫ দিন পিছত এই সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি। প্ৰতিবিঘা পানীকালিৰ পুখুৰীত বছৰত ইউৰিয়া ১৩ কি.গ্ৰা., একক চূপাৰ ফছফেট ৩ কি.গ্ৰা. আৰু মিউৰেট অৱ পটাছ ১২ কি.গ্ৰা. হিচাপত যোগান ধৰিব পাৰি। চূণ, জৈৱিক আৰু অজৈৱিক সাৰখিনি এবছৰত দিব লগা মুঠ পৰিমাণৰ $\frac{1}{3}$ অংশ দি বাকীখিনি সমানে টা কিস্তিত ভগাই মাহেকত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

পোনা মেলাৰ সময়ৰ পৰিচালনা :

সাৰ প্ৰয়োগৰ ১৫ দিন পিছত পুখুৰীটো পোনা মেলাৰ বাবে উপযুক্ত হয়। এপ্ৰিলৰ পৰা জুলাই মাহলৈকে পোনা এৰাৰ উপযুক্ত সময়। ১০-১৫ ছে.মি. দৈৰ্ঘ্যৰ আঙুলি সদৃশ পোনা (ফিংগাৰলিং) প্ৰতিবিঘাত ৬৭০ টা হিচাপত মেলিব পাৰি।

পোনাৰ উপলভ্যতা, উৎপাদকতা, পুখুৰীৰ গভীৰতা আয়তন আৰু বজাৰ চাহিদাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ৩,৪ বা ৬ প্ৰজাতিৰ পোনাৰ সংমিশ্ৰণ মেলিব পাৰি। তলত উল্লেখ কৰা অনুপাতত প্ৰজাতিৰ মিশ্ৰিত পালন কৰা হয়।

প্ৰজাতি	প্ৰজাতিৰ সংমিশ্ৰণ (অনুপাত)		
	৩ প্ৰজাতি	৪ প্ৰজাতি	৬ প্ৰজাতি
বাহু	৪	৩-৪	১-১.৫
ৰৌ	৩	২-৩	১.৫-২.০
মিৰিকা	৩	১.৫-২.০	১.৫-২.০
কমন কাৰ্প	-	২.০-২.৫	২.০-২.৫
চিলভাৰ কাৰ্প	-	-	২.০-৩.০
গ্ৰাছ কাৰ্প	-	-	৫.০-১.৫

(খ) পোনা মেলাৰ পিছৰ অৱস্থা :

১। খাদ্য যোগান : আশানুৰূপ উৎপাদন বৃদ্ধি পাবলৈ হ'লে মাছক নিয়মিতভাৱে পৰিপূৰক খাদ্যৰ যোগান ধৰিব লাগে। পোনা এৰাৰ ২ য় দিনৰ পৰাই মাছক খাদ্যৰ যোগান ধৰিব লাগে। সাধাৰণতে চাউলৰ মল আৰু খলিহে ১:১ অনুপাতত মিহলাই মাছৰ মুঠ ওজনৰ ২-৩ শতাংশ হাৰত ৰাতিপুৱা বা আবেলি নিয়মিতভাৱে দৈনিক নিৰ্দিষ্ট সময়ত যোগান ধৰিব লাগে। গ্ৰাছ কাৰ্পৰ বাবে পুখুৰীত ঘাঁহজাতীয় খাদ্য যেনে - হাইড্ৰিলা, এজ'লা, নেপিয়াৰ, পাৰা, কৰিৰ পাত, কলপাত আদিৰ যোগান ধৰিব লাগে। মাজে সময়ে পানীৰ গুণাগুণ পৰীক্ষা কৰি নিয়মিতভাৱে মাছৰ ৰোগ নিৰীক্ষণ কৰি নিৰময়ৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

মাছৰ উৎপাদন :

বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি অৱলম্বনৰ দ্বাৰা মীন পাম পৰিচালনা কৰিলে উৎপাদন বৃদ্ধি দ্ৰুততৰ হয়। সাধাৰণতে পোনা এৰাৰ ৭-৮ মাহৰ ভিতৰত গ্ৰাছকাৰ্প আৰু চিলভাৰ কাৰ্পবোৰ প্ৰায় ১ কি.গ্ৰা. ওজনৰ হয়গৈ। বাকী কাৰ্পবোৰ ১ কি.গ্ৰা. পাবলৈ প্ৰায় ১ বছৰ লয়। পুখুৰীত মাছৰ ওজন ৭৫০ গ্ৰামৰ পৰা ১ কি.গ্ৰা. হ'লে উঠাই পেলাব লাগে। সংমিশ্ৰিত পদ্ধতিত এবিঘা পানী কালি পুখুৰীৰ পৰা বছৰত ৪০০-৬০০ কি.গ্ৰা. মাছৰ উৎপাদন পোৱা যায়। অৰ্থনৈতিক দিশৰ পৰা এনে পদ্ধতিত মাছ পালন কৰি খৰচ কৰা প্ৰতিটো চকাৰ বাবদ প্ৰায় ১৫ (পোন্ধৰ) পইচালৈ লাভ পাব পাৰি।

(উৎস : অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, যোৰহাট-১৩)